

Plan adaptacji do zmian klimatu Miasta Poznania do roku 2030

aktualizacja

Załącznik nr 4

**Koncepcja zagospodarowania wód
opadowych i roztopowych**

POZnań*

Plan adaptacji do zmian klimatu Miasta Poznania do roku 2030

Koncepcja zagospodarowania wód opadowych i roztopowych

Zachodzące współcześnie zmiany klimatu przejawiają się m.in. w zmianie charakteru i częstotliwości opadów atmosferycznych. Choć roczna suma opadów nieznacznie rośnie, to jednak nierzadko występują one w formie krótkotrwałych opadów nawalnych, pomiędzy którymi następują stosunkowo długie okresy suche. Opady o charakterze nawalnym nie są rozwiązaniem problemu suszy, ponieważ gleba nie jest w stanie ich wchłonąć.

Zasygnalizowane powyżej problemy mają swoje negatywne konsekwencje zwłaszcza w miastach, które charakteryzują się dużym uszczelnieniem terenu (m.in. powierzchnia dróg, placów). Wówczas znaczna część wód opadowych spływa po powierzchni, mając bardzo ograniczone możliwości zasilania wód podziemnych. Część z tych wód odprowadzana jest przez systemy kanalizacji deszczowej. Pozostała część (pochodząca ze spływu powierzchniowego oraz niewydolnego systemu kanalizacji) gromadzi się w zagłębieniach terenu, stwarzając ryzyko podtopień infrastruktury miejskiej i majątku mieszkańców. W rezultacie wody opadowe odprowadzane są w stosunkowo krótkim czasie poza teren miasta, a mieszkańcy oraz przyroda wykorzystują je w niewielkim stopniu.

W ramach miejskiego planu adaptacji jednym z podstawowych działań jest rozwój retencji rozumianej jako szereg przedsięwzięć, których celem jest w możliwie dużym stopniu wykorzystanie wód opadowych w miejscu wystąpienia opadu. Dopiero w sytuacji jego nadmiaru wody opadowe powinny być kierowane do kolejnych elementów systemu, tj. retencji krajobrazowej, urządzeń wodnych (zwłaszcza tych, które w najmniejszym stopniu ingerują w przyrodę) i zbiorników retencyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem zbiorników otwartych z infiltracją i zielenią).

W pierwszej kolejności powinno się więc dążyć do rozszczelniania powierzchni (np. odbruki w pasach drogowych, rozszczelnienie powierzchni na terenach przyszkolnych) i ograniczenia jej dalszej zabudowy oraz rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury (np. ogrodów deszczowych, parków kieszonkowych, niecek retencyjnych i bioretencyjnych). Takie zabiegi zwiększą zdolność retencyjną zlewni. Ponadto, należy rozwijać otwarte systemy zagospodarowania wód opadowych (w tym otwartą kanalizację deszczową) obejmujące takie elementy jak ogrody deszczowe, muldy, odwadniające rynny, rowy, kanały, otwarte zbiorniki retencyjne z zielenią i możliwością infiltracji wody do wód podziemnych, a także systemy rozsączające. Obiekty te pozwalają na wzrost retencji krajobrazowej i mogą w sposób naturalny oczyszczać wody opadowe. Otwarty system zagospodarowania wód opadowych powinien mieć pierwszeństwo przed systemem zamkniętym, podobnie jak infiltracja i rozsączanie wody opadowej do gruntu przed jej odprowadzeniem za pomocą systemu kanalizacyjnego. Dopiero nadmiar wód, których zagospodarowanie przy wykorzystaniu błękitno-zielonej infrastruktury oraz systemów otwartych byłoby bardzo trudne i kosztowne (np. pochodzących z opadów o szczególnie dużej intensywności) powinien być kierowany do zamkniętych systemów kanalizacji deszczowej. Ale także one powinny być wyposażone w systemy retencjonujące wodę, tj. zbiorniki podziemne, najlepiej z funkcją rozsączania wody.

Głównym celem wszystkich wymienionych działań jest spowolnienie odpływu i zatrzymanie jak największej ilości wody w lokalnej zlewni miejskiej, aby tylko jej ewentualny nadmiar odpływał do odbiorników.

Miasto Poznań w 2024 roku przyjęło dwa dokumenty określające ramy, plany i główne założenia polityki zagospodarowania wód opadowych i roztopowych. Pierwszym z nich jest Zarządzenie Nr 2/2024/P Prezydenta Miasta Poznania w sprawie przyjęcia "Strategii zarządzania wodami opadowymi i roztopowymi w Poznaniu". Jej przedmiotem jest System Gospodarowania Wodami Opadowymi (SGWO) rozumiany jako układ składający się z następujących elementów:

- terenów biologicznie czynnych;
- błękitno-zielonej infrastruktury;
- systemów otwartych tj.: jezior, cieków naturalnych, mokradeł, zbiorników retencyjnych (powierzchniowych), rowów oraz innych urządzeń wodnych;
- systemów zamkniętych tj.: kanalizacji deszczowej oraz kanalizacji ogólnospławnej.

Plan adaptacji do zmian klimatu Miasta Poznania do roku 2030

Koncepcja zagospodarowania wód opadowych i roztopowych

Głównym celem Strategii jest zrównoważone i zintegrowane gospodarowanie wodami opadowymi na obszarze zlewni miasta Poznania poprzez lokalną retencję i wykorzystanie rozwiązań opartych na naturze, pozwalające na minimalizację skutków zmian klimatu.

Drugi dokument to Zarządzenie Nr 321/2024/P Prezydenta Miasta Poznania w sprawie przyjęcia "Standardów Retencji dla Miasta Poznania". Podkreślono w nim duże znaczenie maksymalnego zatrzymania i zagospodarowania wód opadowych w miejscu ich powstania. Pozwoli to zarówno poprawić gospodarkę wodną w mieście, ale także lepiej adaptować się do zachodzących zmian klimatu, m.in. przez wykorzystanie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury. Wiąże się z tym również zmiana sposobu postrzegania wód opadowych, których nie należy już traktować jako odpad, lecz jako cenny zasób dla podtrzymywania życia biologicznego i poprawy jakości życia mieszkańców. Takie podejście do gospodarowania wodami opadowymi wymaga zastosowania całkiem nowego warsztatu projektowania oraz eksploatacji rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury i należy je traktować jako priorytet przy opracowaniu nowej SGWO.

Oba wspomniane dokumenty stanowią fundamenty gospodarowania wodami opadowymi w Poznaniu i są podstawą do planowania i realizacji konkretnych działań oraz przedsięwzięć w tym zakresie.